

Crna Gora
SKUPŠTINA
Kabinet predsjednika

Podgorica, 1. april 2009.

IZVJEŠTAJ

sa 8. Cetinjskog parlamentarnog foruma i 4. COSAP susreta
održanog 27. marta 2009. godine na Cetinju

Osmi Cetinjski parlamentarni forum i četvrti susret parlamentarnih odbora za evropske integracije država obuhvaćenih procesom stabilizacije i pridruživanja Jugoistočne Evrope, u organizaciji Skupštine Crne Gore u saradnji sa Fridrich Ebert fondacijom, održan je u „Plenarnoj sali“ Skupštine Prijestonice Cetinje, 27. marta 2009. godine i obuhvatio je dvije teme: „Uloga parlamentarnih odbora za evropske integracije u zemljama potencijalnim kandidatima i kandidatima“ i „Globalna kriza i njen uticaj na Region“.

Cetinjski parlamentarni forum je, tokom pet godina, kroz sedam sastanaka: dva samita predsjednika parlamenata i pet sastanaka predsjednika i članova odbora zemalja članica privukao preko 400 parlamentaraca iz zemalja regiona, ali i partnerskih zemalja članica EU koji su na Cetinju na otvoren i direktan način razgovarali o situacijama u regionu, spoljnoj politici, obrazovanju, kulturi, ekonomiji, bezbjednosti i drugim važnim evropskim temama.

Ciljevi susreta učesnika Cetinjskih parlamentarnih foruma odnosili su se na samostalnu afirmaciju principa i uslova koji su na najbolji način doprinosili razvoju evropskih vrijednosti i implementaciji zajedničkih i evropskih standarda u svim oblastima života.

Osmi CPF i četvrti COSAP susret obuhvatio je dvije teme: „Uloga parlamentarnih odbora za evropske integracije u zemljama potencijalnim kandidatima i kandidatima“ i „Globalna kriza i njen uticaj na Region“.

G-din Ranko Krivokapić, predsjednik Skupštine Crne Gore, otvorio je 8. CPF i 4. COSAP susret.

Predsjednik Skupštine CG izrazio je zadovoljstvo i uputio riječi dobrodošlice predstavnicima Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Holandije, Hrvatske, Francuske, Makedonije, Italije, Rumunije, Srbije, Švedske, Ujedinjenog kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, Regionalnog Sekretarijata za parlamentarnu saradnju zemalja jugoistočne Evrope, Savjeta za regionalnu saradnju i Friedrich Ebert fondacije. Posebno je izrazio zahvalnost govornicima, koji su prihvatili ulogu govornika i odazvali se pozivu: g-dinu Igoru Lukšiću, potpredsjednik i ministar finansija u Vladi Crne Gore, g-đi Paraschevi Badescu, šef misije OEBS-a u Crnoj Gori, g-dinu Leopoldu Maureru, šef delegacije Evropske komisije u Crnoj Gori, g-dinu Marec Lorinc-u, stalni predstavnik kancelarije Evropske banke za obnovu i razvoj u Crnoj Gori, i g-dinu Jan Peter Olters-u, stalni predstavnik kancelarije Svjetske banke u Crnoj Gori i g-đi Margareti Cederfelt, član Odbora za evropske poslove Parlamenta Švedske.

Predsjednik, u svom pozdravnom govoru, ukazao je na značaju Cetinjskog parlamentarnog foruma pod čijim se krovom tradicionalno organizuju mnogobrojni susreti i konferencije i čija je misija započeta prije pet godina u cilju rješavanja regionalnih izazova na putu evropskih integracija. Istakao je da inicijativa CPF treba da podstiče i promovise parlamentarni dijalog između zemalja regiona i bude priprema za proces evropskih integracija i da forum jeste posebna prilika da se pozdravivši uputi poruka Evropskoj uniji da na svojoj agendi zadrži pitanje proširenja zemalja Zapadnog Balkana. Takođe, ukazao je na važnosti prevazilaženja mogućih problema koji će nastati kao posljedica svjetske ekonomske krize.

Predsjednik je istakao da bi u daljem radu Cetinjskog parlamentarnog foruma moglo doći do njegove institucionalizacije.

G-din Maurer, šef delegacije Evropske komisije u Crnoj Gori, konstatovao je da nacionalni parlamenti imaju posebnu ulogu u pogledu procesa pridruživanja Evropskoj uniji. Nacionalne vlade usvajaju nacionalne programe kojima se vode institucije u pogledu usvajanja i implementacije zakona koje bi trebale da budu u skladu sa evropskim zakonima. G-din Maurer istakao je da je jako važno da se razumije činjenica da parlamentarna uloga u ovom procesu ne znači samo preuzimanje istovjetnih koraka koje su sprovodile sadašnje članice EU jer je svaki sistem poseban.

Konstatovao je da na primjeru Crne Gore postoje programi koji se odnose na pomoć rada odbora u Skupštini Crne Gore i da pomenuti programi podrazumijevaju razmjenu iskustava sa parlamentima koji su već prošli kroz ovu fazu.

G-din Maurer zaključio je da bi odbori trebali da imaju podršku spoljnih faktora jer je uloga odbora za međunarodne odnose i evropske integracije jako važna kao i njena komunikacija sa ekspertima koji dolaze iz Brisela.

G-đa Badescu, šef misije OEBS-a u Crnoj Gori, istakla je da je Misija OEBS-a aktivno uključena u podršku raznim inicijativama koje unapređuju regionalnu saradnju i koordinaciju, a jedna od njih je i Cetinjski parlamentarni forum. Takođe, g-đa Badescu konstatovala je da evropska perspektiva jeste „ključ“ za iznalaženje održivog rješenja za stabilan, siguran, prosperitetan i demokratski uređen region, a da je uloga parlamenta da obezbjedi podršku i poštovanje principa procesa evropskih integracija. Partnerski odnos sa odborom za međunarodne odnose i evropske integracije omogućio je članovima odbora da ušestvuju u mnogobrojnim projektima, koji su usmjereni na jačanje regionalne

saradnje, a ujedno i dobijanje iskustava svojih kolega iz zemalja Evropske unije, kao i regionalnih saradnika i stručnjaka što dovodi do stvaranja mreže kontakata koja može biti od velike koristi na daljem putu prema Evropskoj uniji, napomenula je g-đa Badescu.

G-đa Margaret Cederfelt, član Odbora za evropske poslove Parlamenta Švedske, objasnila je, na primjeru Parlamenta Švedske, da Odbor za evropske poslove ima jako važnu ulogu u pogledu komunikacije sa Vladom koja je zadužena da obavještava parlament o svim pitanjima koja dolaze od strane Evropskog savjeta, kao i da konsultuje odbor prije susreta sa Evropskim savjetom. Glavna uloga Odbora za evropske poslove u Švedskoj jeste, prije svega, da pripremi izvještaj na važna dokumenta Evropske unije, potvrdila je g-đa Cederfelt.

Predsjednik pozvao je sve prisutne da preuzmu riječ u debati koja slijedi i najavio je prvog prijavljenog g. Mladena Tcherveniakova, predsjedavajući Odbora za evropske poslove Parlamenta Bugarske.

G-din Tcherveniakov ukazao je na značaju i ulozi koju odbori za evropske integracije imaju kada je riječ o procesu pridruživanja zemalja potencijalnih kandidata i kandidata Evropskoj uniji. G-din Tcherveniakov, na osnovu koraka koji su se odvijali u Parlamentu Bugarske, ističe da su važna dva procesa na putu evropskih integracija za zemlje potencijalne kandidate i kandidate: postupak donošenja novih zakona i uspostavljanje kontrolnih mehanizama. G-din Tcherveniakov zaključio je da su važne tri faze u procesu usvajanja novih, ili izmjena i dopuna već postojećih zakona: proklamacija, sinhronizacija i implementacija zakona.

G-din Alessandro Maran, poslanik Parlamenta Italije, poseban akcenat stavio je na region zemalja Zapadnog Balkana za koji smatra da jeste dominantan i strateški važno područje za procese koji se odvijaju u Evropskoj uniji. G-din Maran istakao je da su važna komparativna iskustva između sadašnjih članica Evropske unije i zemalja potencijalnih kandidata i kandidata za pristupanje Evropskoj uniji.

G-đa Tanja Vrbat, član Odbora za evropske integracije Parlamenta Hrvatske, iskazala je posebno zadovoljstvo što se o. g. 4. COSAP susret organizuje u Crnoj Gori. G-đa Vrbat konstatovala je da je neophodno poštovanje principa subsidiarnosti u politici proširenja Evropske unije i ukazala na važnost postojanja interparlamentarnog dijaloga između zemalja članica Evropske unije i zemalja potencijalnih kandidata i kandidata u procesu proširenja Evropskoj uniji. G-đa Vrbat zaključila je da su sve zemlje Jugoistočne Evrope u drugačijoj poziciji, ali sa istim ciljem koji se odnosi na usvajanje evropskih vrijednosti.

G-din Harm Evert Waalkens, predsjedavajući Odbora za evropske poslove Parlamenta Holandije, je nagovjestio da je uloga poslanika Parlamenta Holandije podjednako važna kao i vladinih predstavnika kada se donose odluke koje su od značaja za donošenje redovnih godišnjih izvještaja Evropske komisije za zemlje potencijalne kandidate i zemlje kandidate. G. Waalkens zaključio je da politika proširenja jeste izrazito dinamičan proces, a u godinama svjetske finansijske ekonomske krize izuzetan značaj ima međusobna saradnja između zemalja potencijalnih kandidata i zemalja kandidata, i razmjena iskustava sa zemljama članicama Evropske unije.

G-din Laszlo Varga, predsjedavajući Odbora za evropske integracije Parlamenta Srbije, je konstatovao da je zajednički cilj članica COSAP-a evropske integracije, odnosno, politika pridruživanja Evropskoj uniji. Istakao je da je puno urađeno kada je riječ o Procesu stabilizacije i pridruživanja zemalja potencijalnih kandidata i kandidata.

G-din Varga je potvrdio da je neophodno realizovati proces liberalizacije viznog režima i da je u tom kontekstu neophodna zajednička podrška kroz parlamentarnu saradnju članica COSAP-a.

G-din Dumitru Oprea, senator i član Odbora za evropske poslove Senata Rumunije istakao je, na osnovu iskustva koje Rumunija ima kao članica Evropske unije, da je za jedan parlament jako važna efektivna parlamentarna kontrola. G-din Oprea nagovijestio je da je postupak prevođenja evropskih regulativa, na način koji je prilagođen i svojstven jeziku zemlje koja se pridružuje, jako važan kako bi se shvatili procesi usvajanja evropskog zakonodavstva. G. Oprea je zaključio da je najvažnije da se razumiju procesi koji su karakteristični za politiku pridruživanja Evropskoj uniji i da se implementacija *acquis-a* odvija na način blizak nacionalnim parlamentima.

G-đa Arenca Trashani, poslanik Parlamenta Albanije nagovijestila je da je jako važno da postoji podrška javnog mnjenja kada su u pitanju evropske integracije. G-đa Trashani potvrdila je da su rezultati koji se odnose na ulazak Albanije u Evropsku uniju jako dobri i oko devedeset posto građanstva prihvata ovu ideju. Pored ovog segmenta poslanica Albanskog parlamenta nagovijestila je da je jako važna činjenica da u Albaniji postoji politički koncenzus između članova pozicije i opozicije kada je u pitanju politika pridruživanja Evropskoj uniji. Upravo ova dva momenta jesu od važnosti ne samo za Albaniju već i za sve zemlje potencijalne kandidate i kandidate zaključila je g-đa Trashani.

David Edward Lee od Crondall-a, lord Doma lordova Parlamenta Ujedinjenog kraljevstva Velike Britanije i Sjeverne Irske, je konstatovao da je uloga parlamenta od izuzetne važnosti za jednu zemlju koja će biti buduća članica Evropske unije. G-din Lee zaključio je da izazovi uvijek predstoje, a problemi su neminovni čak i u Britanskom parlamentu koji je pedeset godina članica Evropske unije. Poruka g-dina Lee-a jeste da zemlje COSAP-a i dalje treba da nastave aktivnu borbu u dobijanju članstva u Evropskoj uniji.

G-đa Ermira Mehmeti, član Odbora za evropske poslove Parlamenta Makedonije, objasnila je, na primjeru Makedonije, da je najvažnije da se postigne napredak koji se odnosi na postizanje zajedničkog dijaloga između ključnih lidera političkih partija i njihove komunikacije u vidu sastanaka sa ministrom za evropske integracije.

G-din Halid Genjac, poslanik Parlamenta Bosne i Hercegovine, konstatovao je da smo svjedoci vremena u kojem postoje otvorena pitanja u Evropskoj uniji i da će tijela kao što su Regionalni sekretarijat za parlamentarnu saradnju u jugoistočnoj Evropi i Savjet za regionalnu saradnju dobiti na značaju.

G. Genjac je u svom zaključku iznio da bi naredni susret trebao da bude na temu liberalizacije viznog režima.

G-đa Petru Blaess-Rafajlovski, ekspert, dala je preporuku da je jako važno da se unaprijedi parlamentarna saradnja i dijalog u pogledu izgrađivanja institucija.

Predsjednik se zahvalio svima prisutnima i predao riječ g-dinu Miodragu Vukoviću, predsjednik Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije, koji je predsjedavao tokom druge sesije na temu: „Globalna kriza i njen uticaj na region“. G-din Vuković je pozdravio sve prisutne i zahvalio se učesnicima na odzivu.

G-din Igor Lukšić, potpredsjednik i ministar finansija u Vladi Crne Gore, istakao je da je ekonomska situacija takva da niko ne može da da pravi odgovor na krizu. G-din Lukšić konstatovao je da Crna Gora, iako pogođena krizom, opstaje i u situaciji

ekonomske krize na kraju prošle godine kada je ostvarila veoma visok ekonomski rast od oko 7 do 8 %. G-din Lukšić konstatovao je da je Vlada Crne Gore pripremila nekoliko alternativnih scenarija rasta i nastojala da i u ovoj vanrednoj situaciji sve svoje aktivnosti obavlja nesmetano: da informacije o stimulativnom ambijentu za ulaganja i mogućnostima za investicije stignu do investitora, a investicije donose novi kapital i oporavak i napredak ekonomskog sistema države. G-din Lukšić istakao je da je Crna Gora posljednjih godina uredila sistem javnih finansija i da je jedna od rijetkih zemalja u regionu sa suficitom od 1,5%, a istovremeno i najmanje zadužena zemlja sa 26,6% javnog duga na kraju 2008. godine, što je Crnoj Gori omogućilo da u prvom kvartalu krize upumpa 90 miliona eura u bankarski sistem i da se zadužuje bez velikog preopterećenja na crnogorske javne finansije i građane. G-din Lukšić, posebno, napomenuo je da kriza ne smije uticati da se strateški važne investicije stopiraju i da njihova implementacija bude dovedena u pitanje, jer je neophodno da se nastavi sa promocijom crnogorskih potencijala, otvaranjem mogućnosti za javno-privatno partnerstvo u svim sektorima prvenstveno u infrastrukturi i energetici. Takođe, nagovjestio je da je dalji korak obezbjeđivanje finansijskih sredstava i novog kapitala bankama koji će doprinijeti da krajnji korisnici, odnosno građani, mogu ponovo da se zadužuju kod banaka i pokreću nove ekonomske aktivnosti.

Na kraju svog izlaganja, g-din Lukšić konstatovao je da poruka ovog skupa treba da bude optimizam, strpljenje, povjerenje, i zajedničke akcije svih subjekata onoga što treba da obilježi ovu krizu, jer je ova kriza prolazna, a nakon nje slijedi napredniji ekonomski ciklus.

G-din Jan Peter Olters, rezidentni predstavnik Svjetske banke u Crnoj Gori, je konstatovao da će region zemalja Zapadnog Balkana u pogledu finansijskih uslova morati da koegzistira sa evropskim integracionim procesom u pogledu razvoja novog modela rasta. Naglasio je da će pažnja posebno biti usmjerena na kvalitet javnih finansija. G-din Olters istakao je da bi poruka sa ovog sastanka bila da Crna Gora bude dovoljno inherentna kako bi se našao način da funkcioniše i da se odupre mnogobrojnim finansijskim izazovima koji postoje u svijetu.

G-din Marek Lorinc, stalni predstavnik kancelarije Evropske banke za obnovu i razvoj, istakao je da su dva ključna faktora koja se odnose na region (Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, Crna Gora, Srbija-uključujući Kosovo. pod Rezolucijom Ujedinjenih nacija Savjeta bezbjednosti 1244): pridruživanje Evropskoj uniji i regionalne integracije. Poseban značaj, g-din Lorinc, nagovjestio je u pogledu uloge Centralne banke koja bi trebala da olakša pristupanje i obezbijedi finansijske instrumente koji će olakšati integracione procese kroz regionalne infrastrukturne projekte, i podržati banke i preduzeća u domenu regionalnog širenja. G-din Lorinc konstatovao je da su ključni prioriteti Regiona: izgradnja putne mreže; aerodromi i luke; proizvodnja raznih vidova energije, posebno električne energije; podrška lokalnim kompanijama u oblasti poljoprivrede, proizvodnog materijala i tehnologije; kreiranje novih regionalnih mogućnosti, korišćenje raznih izvora banke i drugo.

G-din Lorinc, na kraju svoga izlaganja, istakao je da bi krizu trebalo sagledati kao mogućnost za pozitivne strukturne promjene.

G-din Harm Evert Waalkens, predsjedavajući Odbora za evropske poslove Parlamenta Holandije, konstatovao je da je Holandija pogođena svjetskom finansijskom

krizom i kao takva ima dva problema: nema povjerenje u finansijske institucije, i stvarna ekonomija u zemlji je pogođena svjetskom finansijskom krizom.

G-din Dumitru Oprea, senator i član Odbora za evropske poslove Senata Rumunije, konstatovao je da se nalazimo u vremenu globalne recesije, svjetske ekonomske krize, da su neophodni resursi koji će pomoći da se prevaziđe finansijska ekonomska kriza, i da niko ne zna koji su modeli prevazilaženja svjetske ekonomske krize.

G-din Miodrag Vuković, predsjedavajući Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije Skupštine Crne Gore, zahvalio se učesnicima i govornicima na konstruktivnom izlaganju tokom dvije sesije i konstatovao da je Zajednička izjava jednoglasno usvojena od strane zemalja članica COSAP-a.

Na kraju 8. Cetinjskog parlamentarnog foruma i 4. COSAP susreta G. Vuković je iskoristio priliku i najavio Srbiju kao sljedeću predsjedavajuću zemlju članicu COSAP-a.

Izvještaj pripremila: Aleksandra Leković

**ZAJEDNIČKA IZJAVA SA
ČETVRTE KONFERENCIJE PARLAMENTARNIH ODBORA ZA EVROPSKE
INTEGRACIJE DRŽAVA OBUHVAĆENIH PROCESOM STABILIZACIJE I
PRIDRUŽIVANJA JUGOISTOČNE EUROPE
Cetinje, 27. mart 2009.**

Četvrta Konferencija parlamentarnih odbora za evropske integracije država obuhvaćenih Procesom stabilizacije i pridruživanja jugoistočne Europe (COSAP) organizovana je u Cetinju na poziv predsjednika Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije Skupštine Crne Gore, dr Miodraga Vukovića. Konferenciju je otvorio predsjednik Skupštine Crne Gore, g-din Ranko Krivokapić. Četvrta COSAP konferencija je predstavljala i Osmi sastanak Cetinjskog parlamentarnog foruma (CPF), izvorne inicijative Skupštine Crne Gore, koja ove godine za temu ima *evropske integracije*. Na sastanku su, osim članova Odbora za evropske integracije parlamenata zemalja članica COSAP-a, učestvovali i gosti, iz parlamenata Bugarske, Francuske, Holandije, Italije, Rumunije, Švedske, Doma lordova Britanskog parlamenta, predstavnici Regionalnog savjeta za saradnju (RCC) i Regionalnog sekretarijata za parlamentarnu saradnju u jugoistočnoj Evropi (RSPC SEE), kao i visoki predstavnici Evropske komisije, Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OSCE), Svjetske banke (WB) i Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj (EBRD).

Radi pravilne razmjene stavova koji se tiču Procesu stabilizacije i pridruživanju (PSP), učesnici 4. COSAP Konferencije na Cetinju:

Izražavaju punu podršku i slaganje sa procjenama u Strateškom dokumentu Evropske komisije o proširenju EU, ali i uvjerenje da će EU u narednom periodu nastaviti proces proširenja sa zemljama iz jugoistočne Evrope, imajući u vidu važnost ovog procesa za sigurnost i stabilnost u regionu i u Evropi uopšte, iako postoje barijere u ovom procesu, prouzrokovane svjetskom ekonomskom krizom i institucionalnim promjenama unutar Unije;

Pozivaju zemlje članice EU da im proces proširenja bude na vrhu liste tako što će ohrabrivati entuzijazam političara i javnosti u jugoistočnoj Evropi, kako bi se postigla demokratska sigurnost i stabilnost i ekonomska konkurentnost zemalja iz regiona;

Izražavaju svoj stav da se predstojeće proširenje treba odvijati po prethodno utvrđenim kriterijumima, i da svaka država treba da bude ocijenjena zasebno, po svojim zaslugama, posebno naglašavajući važnost Liberizacije viznog režima, pridruživanje strukturalnim fondovima i postizanje statusa zemlje kandidata, radi ispunjavanja utvrđenih kriterijuma;

Prepoznaju da je tokom perioda od dvije godine, sa razlikama u tranzicionim fazama, između 3. COSAP Konferencije, održane u decembru 2006. godine u Skoplju i 4. COSAP Konferencije, koja se održava u Cetinju, napredak svake od zemalja na putu ka evropskim integracijama neosporiv i da je taj napredak cilj politika država COSAP-a;

Ohrabruju sve učesnike Procesu stabilizacije i pridruživanja da nastave sa napretkom u procesu evropskih integracija i izvrše neophodne reforme, civilnog i poslovnog sektora - široka mobilizacija, i da primijene mjere koje će učvrstiti demokratske i institucionalne kapacitete u njihovim zemljama, kao i funkcionisanje njihovih tržišnih ekonomija;

Ističu potrebu za trajnom i međusobnom saradnjom i podrškom sa ciljem uspostavljanja zdrave vladavine prava i odlučne borbe protiv korupcije i ostalih oblika organizovanog kriminala;

Izražavaju mišljenje da će parlamentarci iz zemalja članica EU i parlamentarci Evropskog parlamenta nastaviti dijalog i saradnju sa parlamentarcima zemalja u regionu, i da će ojačati komunikaciju sa biračkim tijelom oko budućeg proširenja EU, iako aktuelna ekonomska kretanja negativno utiču na proces proširenja i na javno mnjenje zemalja članica;

Potvrđuju spremnost za povećanom uključenošću u proces regionalne saradnje, prvenstveno preko Regionalnog savjeta za saradnju (RCC) kao regionalnog foruma za saradnju, kao i zone slobodne trgovine širenjem i mijenjanjem postojećeg CEFTA sporazuma i ostalih regionalnih inicijativa;

Potvrđuju spremnost, imajući u vidu ulogu parlamenata kao najviših nacionalnih predstavničkih i zakonodavnih tijela, za jačanjem regionalne parlamentarne saradnje, podržavajući Regionalni sekretarijat za parlamentarnu saradnju u Sofiji, kroz njegovu institucionalizaciju i stalno uključivanje članova parlamenata u njegov rad; podržavajući regionalnu saradnju Odbora za evropske integracije država obuhvaćenih procesom stabilizacije i pridruživanja za jugoistočnu Evropu, regionalna saradnja predstavlja jedan od osnovnih uslova kako bi region napredovao ka evropskim integracijama.

Izražavaju zahvalnost zemlji domaćinu, Crnoj Gori, za organizovanje 4. Konferencije parlamentarnih odbora za evropske integracije zemalja učesnica u Procesu stabilizacije i pridruživanja u jugoistočnoj Evropi, i njenom doprinosu u radu Konferencije.